

Rapport 2007:8

Arkeologisk förundersökning

Drottningtornet Kv Dolken

RAÄ 153

Linköpings stad och kommun
Östergötlands län

Viktoria Björkhager

Drottningtornet

Kv Dolken

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning	4
Tidigare undersökningar	4
Syfte	4
Metod och dokumentation	4
Resultat och tolkning	4
Referenser	6
Tekniska uppgifter	7

Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M
K U L T U R M I L J Ö A V D E L N I N G E N

Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
lansmuseum@lansmus.linkoping.se • www.linkoping.se/lansmuseum

Sammanfattning

Östergötlands länsmuseum utförde i februari-mars 2005 en arkeologisk förundersökning inom fastigheten kvarteret Dolken i Linköping. Förundersökningen utfördes i samband med schaktningar för nybyggnation av höghus, det s k Drottningtornet, med tillhörande parkeringsgarage. Vid förundersökningen påträffades inga lämningar av arkeologiskt intresse.

Viktoria Björkhager
antikvarie





Figur 2. Utdrag ur Digitala fastighetskartan med undersökningsområdet markerat. Skala 1:10 000.

Inledning

Östergötlands länsmuseum utförde en arkeologisk förundersökning i samband med nybyggnation av det s k Drottningtornet inom kvarteret Dolken i Linköping. Undersökningen utfördes mellan den 28 februari och den 11 mars 2005 efter beslut från Länsstyrelsen i Östergötlands län.

Uppdragsgivare var NCC Boende i Uppsala, vilka även svarade för de arkeologiska kostnaderna. Ansvarig för förundersökningen samt rapportarbetet var undertecknad. Vid fältarbetet medverkade även antikvarierna Ann-Charlott Feldt och Rickard Lindberg.

Områdesbeskrivning

Undersökningsområdet ligger i Linköpings innerstad, i den sydöstra utkanten av det medeltida stadsområdet, RAÄ 153. I vilken omfattning området närmast Stångån varit bebyggt under medeltiden är oklart. Sannolikt har det funnits en glesare bebyggelse av utkantskaraktär med t ex ekonomibyggnader och anläggningar kopplade till läget invid ån. Spår av utkantsbebyggelse har bland annat påträffats vid arkeologiska undersökningar på Magasinstorget (Feldt & Ohlsén 1998).

Diskussioner har förts rörande tolkningen av de kulturlager som uppträder i städernas utkanter (Björkhager m fl 2004, Feldt & Ohlsén 1998, Ohlsén & Ternström 2001). Är det rena odlingslager eller representerar de något annat? Vid undersökningar har man konstaterat att det ofta förekommer en tydlig fyndstratigrafi inom lagren. De kan även innehålla konstruktioner av olika slag som tycks vara ostörda av odlingsverksamhet.

Stadskartan från 1696 visar att den norra delen av det aktuella området utgjordes av kålgårdstomter. Den södra delen av exploateringsområdet ligger enligt stadskartan utanför staden inom det s k Torkelbergsgärdet. Väster om dagens Hamngata bredde åkarna ut sig. På den geometriska kartan från 1733 har staden vuxit och åkerarealerna minskat men Torkelbergsgärdets gräns har inte förändrats. På stadskartan från 1850 (fig 3) har nya kvarter lagts ut på den norra delen av Torkelbergsgärdet och Drottninggatan har nu tillkommit. Det kommer dock att dröja nästan 100 år innan Drottningbron byggs, år 1947. Den nuvarande bron har med andra ord inga föregångare.

Tidigare undersökningar

I anslutning till det nu berörda området har arkeologiska utredningar och undersökningar genomförts.

1995 gjordes en utredning inför planerad exploatering av kvarteret Dolken och Draken (Feldt 1995). Vid denna konstaterades att medeltida lämningar kan finnas bevarade i de båda kvarteren. Utredningen följdes 1997 av en förundersökning som endast omfattade kvarteret Draken 5 (Ohlsén 2004). Vid denna konstaterades att medeltida och efterreformatoriska lämningar kan finnas i området varför schaktningsarbeten bör stå under antikvarisk kontroll, i synnerhet i de delar som ligger närmast Stångån.

Syfte

Syftet med förundersökningen var att fastställa om lagskyddade fornlämningar skulle komma att beröras av markingreppen. Om mindre ingrepp kom att ske i fast fornlämning skulle lämningarna undersökas och dokumenteras i syfte att fastställa deras karaktär, omfattning och datering. Om lämningarna hade en avsevärd omfattning skulle länsstyrelsens kulturmiljöenhet kontaktas för vidare beslut i ärendet.

Metod och dokumentation

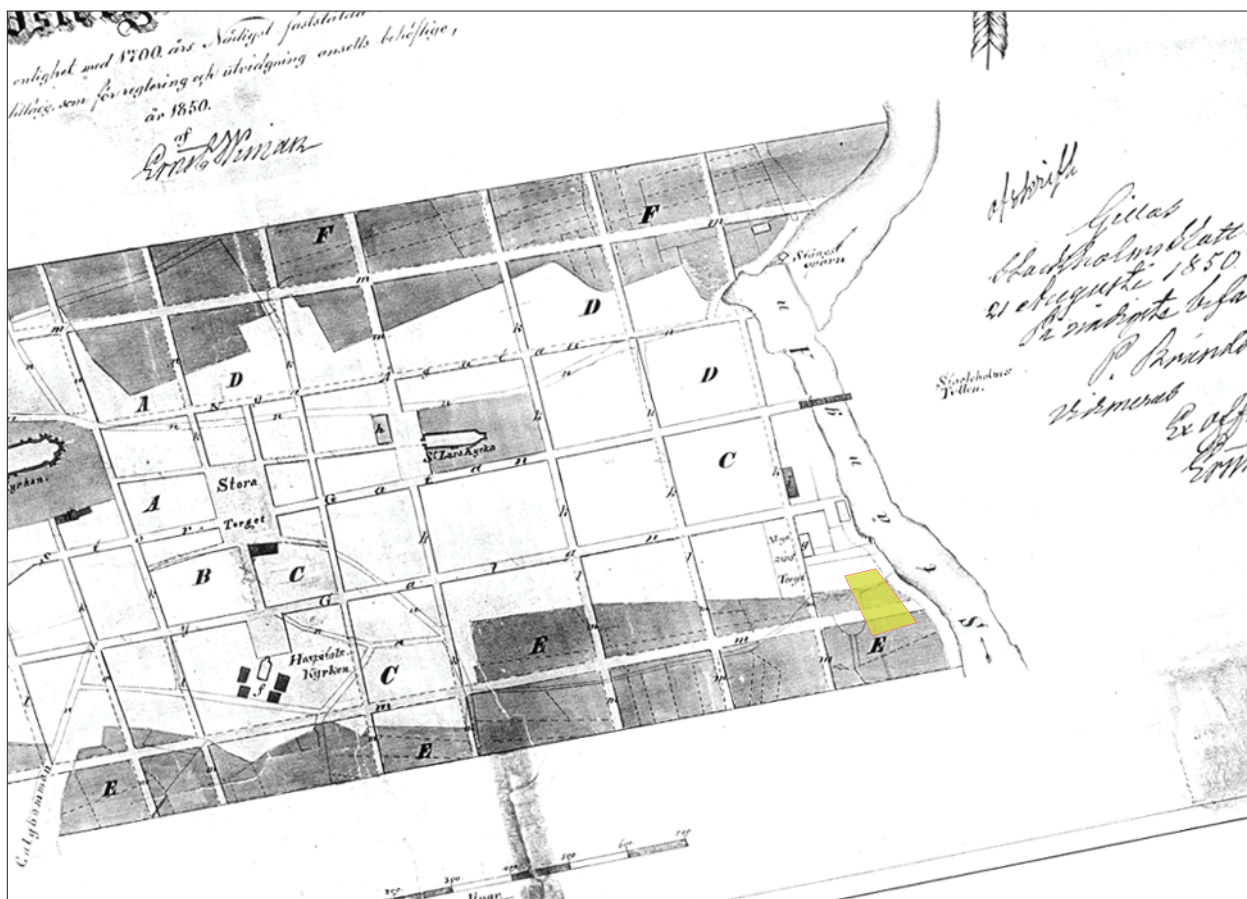
Den arkeologiska förundersökningen utfördes i form av antikvarisk kontroll i samband med schaktningsarbetet. Eftersom schaktningsarbetet utfördes av flera grävmaskiner samtidigt medförde detta att den antikvariska kontrollen bedrevs över hela den aktuella tomten samtidigt. Om fast fornlämning hade påträffats inom hela eller delar av exploateringsområdet hade byggnationen försenats väsentligt.

Resultat och tolkning

Vid den antikvariska kontrollen konstaterades att den norra delen av området utgjordes av metertjocka lager med fyllnadsmassor som fortsätter ända upp till Hamngatan. Liknande fyllnadsmassor har framkommit vid tidigare undersökningar utmed Stångåstranden (Feldt 1995; 2000). Detta innebär att Hamngatan är kraftigt uppfylld ända från Tullbron fram till Drottningbron.

Den enda del där fast fornlämning skulle kunna ha påträffats var i området närmast Stångåns strand. Här var fyllnadsmassorna inte av samma omfattning men området var stört av sentida byggnation, vilket innebär att inget av arkeologiskt intresse framkom vid undersökningen.

Avsaknaden av fast fornlämning inom det aktuella området gör att Östergötlands länsmuseum inte har något att erinra mot en fortsatt exploatering.



Figur 3. Utsnitt ur Stadskartan från 1850, rektifierad och med det aktuella området markerat. Skala 1:5 000



Figur 4. Översiktsplan över det aktuella området. Skala 1:2 500

Referenser

- Björkhager V & Feldt A-C. & Ohlsén M. & Ternström C. 2004. Den medeltida stadens utkanter. Kulten, makten, människan. Östergötland 2003. Linköping.
- Feldt A-C. 1995. Stångåstranden. Arkeologisk utredning. Kv Dolken och Draken. Linköpings stad, Östergötland. Rapport, Östergötlands länsmuseum.
- Feldt A-C. 2000. Stångåstranden mellan Tullbron och Storgatan. Arkeologisk undersökning, Linköping, Arbetsmaterial och rapportmanus, Östergötlands länsmuseum.
- Feldt A-C & Ohlsén M. 1998. Magasinstorget, Linköping, Arkeologisk undersökning Arbetsmaterial och rapportmanus, Östergötlands länsmuseum.
- Ohlsén M. 2004. Kv Draken 5, Nybyggnation. Arkeologisk förundersökning. Kv Draken 5. Linköpings stad och kommun, Östergötland. Rapport 2004:8. Östergötlands länsmuseum. Linköping.
- Ohlsén M & Ternström C. 2001. Utkanten i centrum. Arkeologi i det medeltida Linköpings utkant. Arkeologisk undersökning. Bastuplan. Linköping. Rapport 102:2001. Östergötlands länsmuseum. Linköping.

Tekniska uppgifter

Kvarter	Dolken
Stad	Linköping
Kommun	Linköping
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnummer	RAÄ 153
Ekonomiska kartans blad	085 57 (8F 5h LINKÖPING)
Koordinater	X6476400 Y1489900
Koordinatsystem	RT90 2,5 gon W
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning
Länsstyrelsens diarienummer	431-6866-05, jmf 220-11454/94
Länsstyrelsens handläggare	Carin Claréus
ÖLM diarienummer	100/05
ÖLM kontonummer	530246
Uppdragsgivare	NCC Boende, Uppsala
Kostnadsansvarig	NCC Boende, Uppsala
Projektledare	Viktoria Björkhager
Personal	Rickard Lindberg, Ann-Charlott Feldt
Fältarbetstid	2005-02-28 - 03-11
Fynd	Nej
Foto	Nej
Analyser	Nej
Grafik	Johan Levin
Renritning	-
Grafisk form	Johan Levin

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.

Ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriverket dnr 507-99-499
ISSN 1403-9273 Rapport 2007:8 © Östergötlands länsmuseum



Östergötlands länsmuseum utförde i februari-mars 2005 en arkeologisk förundersökning inom fastigheten kvarteret Dolken i Linköping. Förundersökningen utfördes i samband med schaktningar för nybyggnation av höghus, det s k Drottningtornet, med tillhörande parkeringsgarage. Vid förundersökningen påträffades inga lämningar av arkeologiskt intresse.